

Knullig kleutertoneel in ‘De Eetclub’

De Eetclub

Bos Theaterproducties, regie: Eddy Habbema. Gezien 20 november. De La-Mar Theater. Tournee tot en met 31 maart. www.bos theaterproducties.nl

Ze drinken een glas witte wijn. En daarna nog een. Of twee. Ze hebben het over ‘de kids’ en over ‘euri’. Ze babbelen over schoenen of over de huisinrichting. Ze lachen met te hoge stemmetjes om de platte grappen van hun mannen. Echte mannen zijn dat, die hard werken en geld verdienen. Terwijl hun vrouwen een beetje creatief fröbelen en de kinderen van school halen. En ze vormen met zijn allen een eetclub, die uiteindelijk toch niet zo gezellig blijkt te zijn als hij leek wanneer een van de leden aan het moorden slaat.

De voorstelling ‘De Eetclub’ is gebaseerd op de gelijknamige bestseller van Saskia Noord. Maar een boek is toch echt een ander medium dan toneel. In een boek moet je meer uit-

De clichématige personages spelen letterlijk het boek na.

leggen dan op het toneel. Daar kun je immers ook heel veel laten zien. Je kunt motieven en zielerorselen vermoeden bij personages zonder dat ze

die uitspreken. Niets is in het theater zo irritant als uitleggen dat de telefoon gaat, terwijl we die telefoon net hebben gehoord.

Het thrillerement wordt vakkundig om zeep geholpen. Spannend is ‘De Eetclub’ nooit

Het lijkt wel of de makers van ‘De Eetclub’ hun publiek niet al te slim hebben ingeschat en hun weinig eigen verbeelding toedichten. Of gewoon het boek letterlijk hebben willen naspelen. Dus wijzen de personages er inderdaad even op dat de telefoon is gegaan als we die net hebben gehoord, of dat ze iemand met een koffertje hebben geslagen als we dat net hebben gezien. De gewelddadige scènes hebben door hun toneelmatic realisme sowieso de knulligheid van kleutertoneel. Daardoor wordt het thrillerement van ‘De Eetclub’ vak-

kundig om zeep geholpen. Spannend is ‘De Eetclub’ nooit.

Dat zou nog niet zo erg zijn als we ons in plaats daarvan konden inleven in de personages. Als we mee zouden kunnen leven met hun wel en wee. Theater heeft de kracht om met goed spel en weinig woorden de rijke binnenwereld van een personage te tonen, waardoor hij of zij tot leven komt.

Nyncke Beekhuizen doet als hoofd-persoon Karen een hele dappere poging om haar personage depgang mee te geven met haar sympathieke spel. Maar ze loopt vast in de knulligheid van de bewerking waarin ze elke keer alles moet uitleggen (‘Ik voelde me heel ongelukkig’ of ‘ik voelde me geil’). De rest van de personages is van zulk clichématig bordkarton dat het je verder een worst zal wezen of ze van een balkon kukelen of hun huis en man in rook zien opgaan. ‘De Eetclub’ is van een publieksbeledigende oppervlakkigheid.

Robbert van Heuven

cabaret

De grote angsten en kleine paniekjes vrolijk te lijf

Sara Kroos

‘Voor de leeuwen’. Muzikanten: Martijn Breebaart en Rutger Hoorn. Regie: Jessica Borst. Tournee t/m 26 mei 2012. Info: www.sarakroos.nl

Heb je kleine paniekjes of grote angsten in het leven? Dat is een van de centrale vragen in het nieuwe cabaretprogramma ‘Voor de leeuwen’ van Sara Kroos. De kleine paniekjes zijn: ‘o, waar zijn m’n sleutels?’ En: ‘help, ik denk dat ik een inbreker hoor’. De grote angsten gaan meer over: ‘komt mijn vrouw nog wel terug? Als haar maar niks overkomt. Ze mag niet doodgaan.’

Kroos gaat al die angsten vrolijk te lijf in haar zesde theaterprogramma. Ze kan bijvoorbeeld hilarisch vertellen over hoe ze een inbreker wil inrekenen met een deoroller en een berenpantoffel. Maar ook haar eigen angsten kijkt ze volop in de ogen, onder het motto: durf, doe, ga voor de leeuwen. Kroos is daarnaast geze-

gend met een levendige fantasie en dat laat ze merken ook. Een toiletzoek in een restaurant groeit moeiteloos uit tot een gijzelingsactie.

In ‘Voor de leeuwen’ zoekt Kroos nadrukkelijk contact met haar publiek. Ze improviseert en associeert en dat doet ze ongedwongen en goed. Een vrouw op de eerste rij met haar nieuwe partner en diens twee dochters heet geen stiefmoeder, maar ‘smama’, blijkt. Het is goed voor een hele avond grappen, zonder dat het vilein wordt. En Kroos maakt het meteen persoonlijk: haar eigen dochter van acht heeft wel zes stiefmoeders.

Sowieso spaart Kroos zichzelf niet. Met veel zelfspot vertelt ze bijvoorbeeld over haar moeite met samenleven, zowel in de maatschappij als in het klein, bij haar thuis. ‘Me inleven in een ander kost veel meer moeite dan me uitleven op die ander.’

Geëngageerd was Kroos altijd al, zij het meer persoonlijk dan maatschappelijk. In deze voorstelling ontvouwt

Hier staat een volwassen vrouw die nog steeds heerlijk onberekenbaar is

ze meer haar visie op de samenleving. Zo vindt ze democratie achterhaald, we hebben een ‘sympathieke, superieure onderdrukker’ nodig.

Sara Kroos heeft een opmerkelijke theatrale ontwikkeling meegemaakt. In haar eerste programma’s schreeuwde ze, vaak letterlijk, al haar frustraties en jeugdleed van zich af. Toen dat voorbij was, bleek er een opvallende cabaretierse over te blijven. Ze heeft iets te melden en doet dat ook. Ze kan zowel zacht zijn als grof en weet dat nu uitstekend te

Sara Kroos zoekt nadrukkelijk contact met haar publiek.

doseren. Wat blijft na ‘Voor de leeuwen’ is dat hier een volwassen vrouw staat, die nog steeds heerlijk onberekenbaar is. Op haar gemak,

zonder dat ze zich hoeft te bewijzen. Dat heeft ze namelijk allang gedaan.

Rinske Wels

Eerste grote kantoorgebouw van Lelystad mogelijk van de sloop gered

Van onze redactie cultuur & media

Sfeerimpresie van De Waterwijzer na de renovatie.

Het gebouw De Waterwijzer in Lelystad kan mogelijk van de sloop worden gered. Er is een investeerder gevonden die dit beeldbepalende gebouw van architect Evert Jelle Jelles een nieuwe bestemming wil geven. De gemeenteraad staat positief tegenover dit initiatief en stemt in met een onderzoek naar de haalbaarheid van renovatie. De investeerder wil er een bedrijfsverzamelgebouw van maken. Ook is er plek voor horeca en een kinderdagverblijf. De parkeerplaatsen voor en onder het gebouw zouden plaats moeten maken voor een aantrekkelijk wandelgebied.

Het herbestemmingsplan, dat naar schatting 11,5 miljoen euro kost,

komt uit de koker van Adse Jelles, de zoon van de architect, en projectontwikkelaar Peter Krol. Ze hebben een investeerder gevonden die bereid is De Waterwijzer te kopen van de ontwikkelaar die het wilde slopen om huizen te bouwen op deze plek. Volgens Krol gaat het om een investeerder die vaker geld steekt in historische gebouwen met een bijzondere architectuur.

De Waterwijzer geldt als een typisch voorbeeld van de architectuur van de jaren zeventig. Het was bij de oplevering in 1974 het eerste grote kantoorgebouw van Lelystad. Jelles had het op kolommen gezet, zodat de Dienst der Zuiderzeewerken en de Dienst voor de IJsselmeerpolders die erin trokken, droge voeten zou-

den houden. Een knipoog naar de hoogte van het waterpeil voor de inpoldering, maar ook functioneel, want dan kon onder het gebouw worden geparkeerd.

Het gebouw is ingedeeld in vleugels die aan de tanden van een kam doen denken. Volgens Max Risselada, emeritus hoogleraar aan de faculteit bouwkunde in Delft, liet Jelles zich bij het ontwerpen inspireren door de ideeën van Jan Duiker, de architect van sanatorium Zonnestraal (1928) in Hilversum. Volgens Risselada, die bezig is het archief van Jelles te ordenen, omdat het wordt opgenomen in de collectie van het Nederlands Architectuurinstituut, verdient de Waterwijzer de status van rijksmonument.

Beeld & Geluid

‘50 Words for Snow’ is Bush’ eerste album met volledig nieuw materiaal sinds 2005. FOTO ANP

Introverte Kate Bush breekt met haar verleden

CD POP **Kate Bush** 50 Words for Snow EMI

Saskia Bosch

2011 is een opmerkelijk jaar voor Kate Bush-fans. Eerst was er in april het nieuws dat de Britse zou overwegen in de toekomst weer te gaan tourten. In een interview met *Mojomagazine* zei Bush: ‘Misschien ga ik ooit weer eens wat liveshows doen. Ik zou dat wel willen, voor ik te oud ben.’ Maar nog voor de fans al te opgewonden konden raken, verklopte Bush in een radio-interview dat het idee om weer live te gaan optreden haar ook met angst vervulde. ‘Ik droom wel eens dat ik op het podium sta en totaal vergeten ben wat ik moet doen. Dus het zijn meer nachtmerries dan dromen.’

Het lijkt daarmee onwaarschijnlijk dat de 53-jarige muzikante ooit weer op de planken zal staan. De dood van een crewlid tijdens haar eerste en laatste tournee in 1978-1979, haar vlieg angst en het onvermogen om haar perfectionisme een geslaagde live-vertaling te geven, zouden daaraan debet zijn. Bush zelf heeft overigens altijd volgehouden dat ze niet meer optreedt omdat ze haar gezin en inmiddels twaalfjarige zoon Bertie op de eerste plaats zet.

Amper bijgekomen van dit onverwachte nieuws werden de fans eerder dit jaar getraakteerd op het album ‘Director’s Cut’, een plaat met nieuwe versies van nummers van de cd’s ‘The Sensual World’ en ‘The Red Shoes’. De cd bood weinig nieuwe inzichten op Bush’ oeuvre, maar dat de zangeres zich in een creatieve periode bevindt, blijkt wel uit het feit dat ze nu haar tweede album, ‘50 Words for Snow’, binnen een jaar tijd lanceert. Dit is het eerste album met volledig nieuw materiaal sinds het verschijnen van de cd ‘Aerial’ in 2005 en laat zich beluisteren als een conceptalbum, dat geheel gewijd is aan sneeuw. Op dit album vol yeti’s en smeltende sneeuwmannen passeren in 65 minuten zeven songs de revue, die allemaal iets met sneeuw te maken hebben. Soms heel letterlijk, zoals in het nummer ‘Snowflake’ dat opent met de woorden: ‘Ik ben geboren in een wolk. Nu val ik. Ik wil dat je me vangt.’ Of het titel-

nummer waarin Bush Stephen Fry aanmoedigt vijftig namen voor sneeuw op te dreunen: ‘30 psychohail, 31 whippoccino, 32 shimmerglisten.’ In andere songs lijken de ijzige vlokken meer toevallige pasanten in de teksten, die naar Kate Bush-gebruik weer behoorlijk ondoordringelijk zijn. In muzikaal opzicht is het album wel een samenhangend geheel. Leek Bush op ‘Aerial’ nog een meer aards pad te zijn ingeslagen met een collectie warme en speelse songs, op ‘50 Words for Snow’ laat de artieste zich van haar meest in zichzelf gekeerde kant horen.

De opvallend lange songs (de kortste duurt zeven minuten, de langste bijna een kwartier) worden gekenmerkt door een zeer basale instrumentatie. Het epicentrum van de songs is de piano, spaarzaam omgeven door jazzy ruisende drums en ingehouden strijkers. Minstens zo ingetogen klinken de inmiddels donkerbruine vocalen van Bush, die zachtjes over de muziek heen strijken. Typisch is het tweede nummer ‘Lake Tahoe’ dat klinkt als een bezwerend gebed. Slechts twee songs weten zich te onttrekken aan het monochrome palet van ‘50 Words for Snow’. De eerste single ‘Wild Man’ is een gelaagde en kleurrijke song, met een aanstekelijke melodilijn die herinneringen oproept aan nummers als ‘The Song of Solomon’ van het album ‘The Red Shoes’. De andere vreemde eend in de bijt is ‘Snowed in at Wheeler Street’. Het duet met Elton John over twee tijdreizende geliefden die elkaar niet kwijt willen raken (‘When we got to the top of the hill we saw Rome burning. I just let you walk away. I’ve never forgiven myself.’) weet zich met name in het felle en gepassioneerde refrein los te rukken uit de flegmatieke sfeer die de andere songs kenmerkt. Als geheel is ‘50 Words for Snow’ echter onmiskenbaar het meest bedachtzame album van Kate Bush tot op heden. De cd markeert een duidelijke stijlbreuk met haar eerdere werk. Sfeervol en uitgelanceerd, maar ook introvert en ondoordringelijk.

CD ELEKTRONICA **Oneohtrix Point Never** Replica Kemado

Als flarden dikke mist

Een betere soundtrack voor bij het weer van de afgelopen dagen is nauwelijks denkbaar. Als flarden dikke mist, zo wikkelen de geluiden op ‘Replica’ zich om de luisteraar heen. Door die mist doemen af en toe vormen en contouren op, die je wel herkent, maar die toch nooit zijn wat ze lijken. Antieke synthesizers, pianoklanken, stemsamples. Daniel Lopatin, de man achter Oneohtrix Point Never, arrangeert ze in hypnotiserende, repetitieve drones, die tegelijk abstract en heel erg toegankelijk klinken. Zijn aanpak lijkt een beetje op Boards of Canada, die ook

abstracte elektronische muziek met een melancholische inslag maakten. Maar Lopatin laat de beats bijna helemaal achterwege, waardoor zijn muziek nog dromeriger wordt. Je zult er echter niet van inslapen, daarvoor schuilt er te veel onheilspellendheid onder de oppervlakte van de muziek. Melancholie, dromerigheid, de reeks aan stemmingen die hier wordt opgeroepen is eigenlijk schier eindeloos. Na een paar goede albums levert Lopatin met ‘Replica’ nu het meesterwerk af dat hij al lange tijd in zich had.

Seije Slager

CD KLASIEK **Morton Feldman** Morton Feldman Orchestra Mode 238

Rustig wiegend en lekker uit focus

Vijf orkestwerken van Morton Feldman staan op deze cd, waarvan maar liefst vier opnames van premie- — werken van de Amerikaanse componist die nog nooit eerder op plaat te horen waren. Daar is Mode Records terecht trots op. Het vijftal werken overspant zo’n kwarteeuw, met ‘Intersection I’ (1952) als vroegste en ‘Orchestra’ (1979) als laatste werk. En je hebt hier meteen een kwart van Feldmans orkest-oeuvre bij elkaar. Als je het heftige

‘Intersection I’ hoort, snap je dat Feldman het zo goed met de Griekse componist Iannis Xenakis kon vinden. Klanken als ‘structures’ en ‘Orchestra’ herken je de vingerafdruk van de Amerikaan meteen: rustig wiegend en lekker uit focus. De uitvoeringen onder Brad Lubman zijn subliem, met een ijl zingende Martha Cluver als verrassing in ‘Voice and Instruments’.

Anthony Fiumara

CD WERELD **Flairck, Basily, Steixner, Purwanto, Preda** Global Orchestra www.flairck.com

Spatstrakke muziek die je vleugels geeft

Op het hoogtepunt van muzikale fusies tussen traditioneel, populair en pakkend idioom, ontstaat in 1978 in Nederland de formatie Flairck. In de kleiner wordende wereld van nu blijken Flaircks grenzeloze vrijerijen een groeiend promise avontuur. De stukken worden met een globale propellorvisie gearrangeerd waardoor ze altijd helder en ongekunsteld op de planken leven. Elke instrumentalist is ondergeschikt aan de muziek, al gaat dat ten koste van een gevestigde naam. Zo spelen de mannen op hun jongste live-cd en dvd onder de naam Global Orchestra. Samen met de zi-

geuner-swingbroers Basily op gitaren, een Indonesische violiste, Hongaarse slagwerker en Roemeense cimbaalspeler, vormen ze een twaalfkoppig akoestisch wereldorkest. De muziek geeft je vleugels. Voor een muur van razendsnelle, ritmisch spatstrakke gitaren, vuren de virtuoze solisten een *energy* shot direct je bloedbaan binnen. Slechts af en toe – vergelijk het met een goede dance-dj – is even een kort verstild contrast nodig, om vervolgens de vlam gevoelsmatig nog eens extra in de pan te doen slaan. Zeven kwartier lang lekker.

Armand Serpenti

DVD OPERA **Verdi** Les vêpres siciliennes Opus Arte

Prachtige koren, opzweepende muziek

Moest je vroeger in je herinnering graven, of naar oude foto’s kijken, tegenwoordig kun je gelukkig steeds vaker een live-bezochte opera terugzien en herbeleven. De dvd brengt uitkomst en De Nederlandse Opera heeft gelukkig veel van zijn spraakmakende producties vast laten leggen. De laatste in de reeks is Verdi’s ‘Les vêpres siciliennes’, openingsproductie van het vorige seizoen. Cristof Loy tekende voor de regie en Paolo Carignani dirigeerde het Nederlands Philharmonisch Orkest. De dvd-opnamen zijn gemaakt aan het eind

van de reeks waardoor de voorstelling nog meer power heeft dan bij de première. Barbara Haveman was toen – en is hier – een openbaring als Hélène. Een prachtig donker geluid met fraaie hoge tonen en een actrice die ook prima overeind blijft in close-up. Burkhard Fritz is al even stijlvol en opwindend als Henri. Prachtige koren, opzweepende muziek, sterke tegendraadse regie inclusief verrassend goed bedacht ballet en indringende videobeelden: alles bijna nog mooier dan in de herinnering.

Peter van der Lint

DVD FILM **Kevin MacDonald** Life in a Day Homescreen

Wereldwijde dagelijkse momenten

‘Ik hou van iets schoonmaken dat heel vies is, zodat je veel resultaat ziet’, en ‘Ik ben bang voor culturen die ik niet begrijp’. Dat zijn de twee Nederlandse zinnen, uitgesproken door een jonge vrouw in een hangmat, die in de Amerikaanse Youtube-documentaire ‘Life in a Day’ klinken, samengesteld uit 4500 uur videomateriaal uit 192 landen. Aan de oproep van uitvoerende producenten Ridley Scott en Tony Scott om op 24 juli 2010 een moment uit het dagelijks leven vast te leggen, en op

te sturen, werd zo te zien wereldwijd gehoor gegeven. Een Koreaan vertelt dat hij al negen jaar de wereld rondfietst. Een Filippijn eet een ei dat al half kuiken is. Er wordt een girafje geboren. Kortom, het is alsof je anderhalf uur op Youtube rondhangt, zonder dat het toeval een rol speelt. Alles is al gemonteerd tot een existentiële mozaiek. Alsof je naar een heel lange trailer van het documentairefestival IDFA aan het kijken bent.

Belinda van de Graaf